

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 13. 10. 2014
COM(2014) 634 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Pokrok pri dobudovaní vnútorného trhu s energiou

{SWD(2014) 310 final}
{SWD(2014) 311 final}
{SWD(2014) 312 final}
{SWD(2014) 313 final}
{SWD(2014) 314 final}
{SWD(2014) 315 final}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Pokrok pri dobudovaní vnútorného trhu s energiou

1. ÚVOD

V posledných dvoch desaťročiach sa európska energetická politika dôsledne zameriava na dosiahnutie troch hlavných cieľov: energia v Európskej únii by mala byť dostupná a za konkurencieschopné ceny, environmentálne udržateľná a bezpečná pre všetkých. Dobre integrovaný vnútorný trh s energiou je základným predpokladom na dosiahnutie týchto cieľov nákladovo efektívnym spôsobom.

V roku 2011 vedúci predstavitelia štátov a predsedovia vlád uznali význam vnútorného trhu s energiou a stanovili jasnú lehotu na jeho dokončenie do roku 2014, pričom zdôraznili, že od roku 2015 by nemal žiadny členský štát EÚ ostať izolovaný od európskych plynovodných a elektrických sietí.¹ Tieto ciele odvtedy často opakujú a výslovne potvrdzujú všetky hlavné zainteresované strany od priemyselných združení až po združenia spotrebiteľov.² Obrovský význam odvetvia energetiky pre konkurencieschopnosť Európy, blahobyt a nezávislosť znamená, že EÚ si nemôže dovoliť neúspech.³

V novembri 2012 Komisia podala vyčerpávajúcu správu o stave vnútorného trhu s energiou, v ktorej zhodnotila, čo sa dosiahlo, a určila tri hlavné výzvy, na ktoré je potrebné sa v budúcnosti zamerať.⁴ Tieto výzvy a s nimi spojené činnosti sa týkajú jednak potreby implementovať existujúce právne predpisy, uplatňovať ich a konať v súlade s nimi, ďalej potreby pripraviť naše energetické systémy na nízkouhlíkovú budúcnosť, a po tretie postaviť spotrebiteľa do stredobodu pozornosti ako kľúčový prvok umožňujúci potrebné zmeny a takisto ako konečného adresáta liberalizačného úsilia. Teraz je príležitosť na zhodnotenie pokroku dosiahnutého pri plnení týchto výziev a na určenie zostávajúcich nedostatkov v tomto úsilí.

V januári 2014 Komisia uverejnila správu „Ceny energie a náklady na energiu v Európe“, v ktorej konštatovala, že veľkoobchodné ceny elektriny v EÚ výrazne klesli a že

¹ Závery Európskej rady zo 4. februára 2011: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/trans/119253.pdf.

² Pozri napr. pozičné dokumenty IFIEC (http://www.ifieceurope.org/docs/20140225%20IE_Manifesto.pdf), Eurogas (http://www.eurogas.org/uploads/media/Internal_market_13PP011_-_Eurogas_Position_Paper_on_the_Internal_Energy_Market_-_24.01.13.pdf), Eurelectric (<http://www.eurelectric.org/news/2012/achieving-the-internal-energy-market-by-2014-must-remain-key-priority-eurelectric-urges/>) a BEUC (http://www.beuc.eu/publications/x2013_091_mgo_memorandum-greek_presidency.pdf).

³ Závery Európskej rady z 21. marca 2014: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/141749.pdf.

⁴ Oznámenie Komisie „V záujme lepšieho fungovania vnútorného trhu s energiou“ z 15. novembra 2012: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/doc/20121115_iem_0663_en.pdf.

veľkoobchodné ceny plynu sú od roku 2008 viac-menej stabilné.⁵ Maloobchodné ceny energie v Európe sa však od roku 2008 do roku 2012 výrazne zvýšili okrem iného v dôsledku zvýšenia daní a odvodov za energie, ktoré predstavujú značnú časť faktúr za energie v maloobchodnom sektore.⁶ Okrem toho sa ceny v jednotlivých členských štátoch podstatne líšia, čo poukazuje na význam dôkladného hodnotenia ich zásahov a zdôrazňuje potenciál a potrebu väčšej politickej koordinácie.⁷

Potreba politickej koordinácie v počiatočnom štádiu bola hlavnou príčinou, ktorá viedla Komisiu k tomu, aby navrhla v januári tohto roka nový rámec politiky v oblasti klímy a energetiky do roku 2030. Konkurencieschopný a integrovaný vnútorný trh s energiou je dôležitým prvkom tohto rámca, pretože bude zabezpečovať nevyhnutné prostredie pre dosiahnutie ambiciózných cieľov budúcej politiky v oblasti energetiky a zmeny klímy nákladovo efektívnym spôsobom, a tým pomôže zabezpečiť, aby ceny energií pre podniky a domácnosti nebol deformované a aby sa zachovala potrebná dôvera investorov.

Krída na Ukrajine a s ňou spojené všetky riziká pre bezpečnosť zásobovania energiou nedávno opäť odhalili, čo môže EÚ získať z dobre integrovaných a prepojených trhov s energiou s diverzifikovanými dodávkami a solidaritou v prípade kríz. Musíme sa naďalej zameriavať na diverzifikáciu dodávok plynu, na výstavbu chýbajúcich prepojení medzi izolovanými oblasťami, na vývoj našich vlastných nízkouhlíkových energetických zdrojov a zabezpečenie integrácie obnoviteľných zdrojov energie bezpečným a spoľahlivým spôsobom, na vytvorenie likvidných obchodných platforiem a odstránenie zbytočných administratívnych prekážok, na zvýšenie investícií do inteligentných sietí, na posilnenie práv spotrebiteľov a na rovnaké uplatňovanie spoločnej energetickej legislatívy v celej Únii. Regionálna spolupráca je rozhodujúca pre dosiahnutie týchto cieľov a nedávne krízy ukazujú, že členské štáty si už viac nemôžu vybrať, aby konali samostatne.

Toto oznámenie zdôrazňuje, že EÚ postupuje správnym smerom. Napriek tomu, že sme už pokročili, je takisto zrejmé, že nás čaká ešte veľa práce a že existujú jasné rozdiely, ktoré tvoria prekážky pre hladké fungovanie trhu.

2. INTEGRÁCIA TRHU NAPREDUJE A PRINÁŠA KONKRÉTNE VÝSLEDKY

Je nepochybné, že dobre fungujúci cezhraničný trh s energiou je jediným reálnym nástrojom na udržanie zdravého a efektívneho energetického sektora v EÚ v budúcnosti. V štúdii, ktorej

⁵ Konkurencia je dôležitým, ale nie jediným faktorom, ktorý prispel k tomuto poklesu. Dôležitými faktormi je takisto zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov, ktoré sú schopné produkovať energiu pri nulových marginálnych nákladoch, ako aj hospodársky pokles.

⁶ Oznámenie Komisie s názvom Ceny energie a náklady na energiu v Európe z 22. januára 2014: http://ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_communication_energy_prices.pdf.

⁷ Komisia riešila túto otázku najmä vo svojom balíku z novembra 2013 týkajúcom sa verejnej intervencie v energetickom sektore, C(2013) 7243 final.

vypracovanie si nedávno objednala Komisia, sa odhaduje čistý hospodársky prínos z dobudovania vnútorného trhu v rozmedzí 16 až 40 miliárd EUR ročne⁸.

2.1 Integrovaný trh ako základ nákladovo efektívnej dekarbonizácie našich energetických systémov

V súčasnosti je podiel obnoviteľných zdrojov energie na výrobe elektrickej energie vyrobenej v Únii 23,5 % a ich podiel na konečnej spotrebe energie vo všetkých odvetviach dosahuje 14 %. EÚ sa tak nachádza na dobrej ceste k dosiahnutiu svojho cieľa 20 % spotreby energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2020, aj keď bude potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na dosiahnutie tohto cieľa. Tento výsledok takisto poskytuje pevný základ do budúcnosti a na dosiahnutie ambicióznejšieho cieľa v oblasti obnoviteľných zdrojov energie na rok 2030⁹. Komisia navrhla, aby sa takýto cieľ na úrovni celej Únie stanovil vo výške najmenej 27 %.¹⁰

S narastajúcim využívaním obnoviteľných zdrojov energie vznikajú aj nové výzvy. Variabilita a obmedzená predvídateľnosť slnečnej a veternej energie zvyšujú nároky na stabilizácie siete. Na riešenie tohto problému sa bezpochyby najviac hodia dobre integrované trhy¹¹. Umožňujú prepojenie oblastí s doplnkovou kombináciou zdrojov energie a tak zvyšujú odolnosť energetického systému voči výkyvom dopytu alebo ponuky. Jasným príkladom sú prepojené nemecké a francúzske trhy s elektrinou, kde nepretržité cezhraničné toky umožňujú Nemecku zachovať stabilitu svojho systému v čase, keď má dostatok veternej a slnečnej energie, a zároveň umožňuje Francúzsku zabezpečiť si pokrytie dopytu po energii v čase špičky.

Cezhraničný obchod s elektrinou medzi väčšinou členských krajín EÚ narástol a rovnako tak aj používanie prepojovacích vedení, pričom podiel dovozov na celkovom množstve elektriny dostupnej pre konečnú spotrebu sa v rokoch 2008 až 2012 v 23 členských štátoch zvýšil. Ani zďaleka však nedosiahol svoj plný potenciál. Intenzívnejšie obchodovanie si vyžaduje posilnenie fyzického prepojenia našich trhov, ktoré je ešte stále nedostatočné v mnohých oblastiach EÚ. Takisto je potrebné odstrániť zostávajúce prekážky cezhraničného obchodu, ako napríklad zostávajúce obmedzenia vývozu alebo neprimerané licenčné požiadavky.

Na dobre fungujúcich trhoch sa okrem toho môže ďalej podporovať a odmeňovať flexibilita a energetická efektívnosť. Keď ceny budú odrážať rovnováhu medzi ponukou a dopytom a spotrebitelia budú môcť využívať možnosť upraviť svoje spotrebiteľské správanie na základe cenových signálov (reakcia na strane dopytu), celkové náklady na zabezpečenie dodávok

⁸ Štúdia „Benefits of an Integrated European Energy Market“ (*Prínosy integrovaného trhu s energiou*), Booz & Company, Amsterdam, strana 21, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf.

⁹ Oznámenie Komisie „Rámec politik v oblasti klímy a energetiky na obdobie rokov 2020 až 2030“ z 22. januára 2014.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0015&from=EN>.

¹⁰ COM(2014) 15 final.

¹¹ Spolu s dobre fungujúcim trhom sa zavedením systému EU ETS a úplným poeurópsťením štruktúry trhu s uhlíkom v roku 2013 uľahčí prechod na udržateľné, nízkouhlíkové a efektívne energetické sústavy.

energie sa môžu znížiť, keďže sa zníži potreba drahých výrobných a sieťových kapacít na pokrytie špičky.

2.2 Dobre prepojený vnútorný trh s energiou je základom bezpečných dodávok energie

V Európe existuje už tradične vysoká úroveň bezpečnosti dodávok energie v porovnaní s inými regiónmi sveta, okrem iného vďaka spoľahlivosti našich sietí. Ako už bolo uvedené, zachovanie rovnakej úrovne stability rozvodnej siete sa stáva väčšou výzvou, keďže do energetického mixu vstupuje rastúci podiel variabilných obnoviteľných zdrojov energie. Európske elektrické prenosové siete musia byť navzájom lepšie prepojené a prevádzkovatelia musia užšie spolupracovať na zachovaní rovnováhy systému počas dňa. Prepojenie sústav na väčšom území umožní lepšie vyváženie premenlivosti obnoviteľných zdrojov. V tejto súvislosti je potrebné, aby Európa aj naďalej riešila účinky neplánovaných tokov energie (tzv. „kruhových tokov“) na cezhraničnú integráciu trhov, ktoré stále spôsobujú problémy v častiach strednej a východnej Európy.

V prípade plynu je ešte jasnejšie, že konkurencieschopný a integrovaný vnútorný trh je pre Európu kľúčom pre zaistenie vysokej úrovne bezpečnosti dodávok. Tohtoročná kríza na Ukrajine opäť zaradila energetickú bezpečnosť a závislosť na popredné miesto v programe EÚ¹² v nadväznosti na závery Európskej rady z 21. marca 2014. Aj v tejto súvislosti je prioritou odstránenie izolácie tých členských štátov, ktoré sú v súčasnosti plne závislé od jediného vonkajšieho dodávateľa.

Celková situácia v oblasti bezpečnosti dodávok plynu v Európe sa za posledných päť rokov výrazne zlepšila. Odolnosť európskej bezpečnosti dodávok plynu prešla za posledné roky niekoľkými skúškami. Mesiace február 2012 a marec 2013 boli oveľa chladnejšie, ako sa očakávalo, ale trhy naďalej fungovali dobre a prepravovali plyn na miesta, kde bol najvzácnejší, a tak sa podarilo zabrániť nedostatočnému zásobovaniu plynom kdekoľvek v Európe. Aj keď došlo k vážnemu výpadku v dodávke plynu, Európa je v súčasnosti v oveľa lepšej situácii ako pred piatimi rokmi. Od prijatia nariadenia o bezpečnosti dodávok¹³ členské štáty zvýšili svoje úsilie a investovali do flexibilnejších potrubí, väčšej skladovacej kapacity, zlepšených plánov reakcie na núdzové situácie a lepšej koordinácie.

Úroveň bezpečnosti dodávok plynu v Európe sa ďalej zvýši, a to napríklad vďaka otvoreniu južného koridoru, ktorý umožní dodávky plynu na európske trhy z Azerbajdžanu, ako aj vďaka výstavbe ďalších chýbajúcich prepojení a terminálov LNG (napríklad v oblasti Baltského mora a v Poľsku). Tieto investície dokazujú, že integrovaný trh s 500 miliónmi spotrebiteľov a s ročnou spotrebou plynu v objeme 480 miliárd m³ je naďalej atraktívnym miestom na investovanie pre investorov a na predaj zemného plynu pre výrobcov. Takéto

¹² Oznámenie Komisie – „Európska stratégia energetickej bezpečnosti“, 28. mája 2014, http://ec.europa.eu/energy/doc/20140528_energy_security_communication.pdf.

¹³ Nariadenie (EÚ) č. 994/2010 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávky plynu, ktorým sa zrušuje smernica Rady 2004/67/ES, Ú. v. EÚ L 295, s. 1.

investície samy osebe však nie sú dostatočné na to, aby sa zabezpečila primeraná úroveň bezpečnosti dodávok v súčasnosti aj v budúcnosti. Na zabezpečenie dodávok sa trh EÚ s plynom musí stať miestom, kde účastníci trhu môžu dôverovať tomu, že sa s nimi bude zaobchádzať spravodlivo na základe transparentného a stabilného právneho rámca. Aby bolo možné naďalej profitovať z vysokej bezpečnosti dodávok, na ktorú je EÚ zvyknutá, a udržať súvisiace náklady pod kontrolou, je potrebné, aby si členské štáty skutočne vzali vnútorný trh za svoje, uplatňovali právny rámec¹⁴ a stimulovali správne investície.

2.3 Konkurenčné trhy zabezpečujú konkurencieschopné ceny a znižujú systémové náklady

Zvýšená konkurencia na veľkoobchodnom trhu má značný vplyv na ceny. Veľkoobchodné ceny elektriny výrazne klesli – v rozmedzí od 35 % do 45 % v období medzi rokmi 2008 a 2012¹⁵, a ceny plynu zostali stabilné. Prepojovacie vedenia sa využívajú efektívnejšie a lepšia právna regulácia zabezpečuje, že pri rozhodovaní o tom, ktoré elektrárne by mali v danom čase produkovať elektrinu, sa uplatňuje nákladovo najefektívnejšie riešenie. Okrem toho, na integrovanom trhu sú podstatne nižšie systémové náklady¹⁶.

Pokiaľ ide o odvetvie plynu, diverzifikácia dodávok najmä v západnej časti kontinentu umožnila Európe ťažiť z nízkych cien dovozu LNG v období medzi rokmi 2007 – 2010. Niekoľko dlhodobých zmlúv s tradičnými dodávateľmi plynu pre Európu bolo čiastočne a v rôznej miere prerokovaných, najmä v oblastiach, kde sú k dispozícii možnosti alternatívnych dodávok. Tieto prerokovania mali zasa za následok zníženie významu zastaraného prepojenia na ceny ropy v zmluvách o dodávke plynu.

Aj keď sa ceny LNG zvýšili po zvýšení dopytu v Ázii po havárii vo Fukušime, ceny v európskych plynárenských uzloch zostali pod kontrolou. Napriek tomu, že kľúčové prvky pre fungujúci uzol boli doteraz k dispozícii iba v severozápadnej Európe, v posledných dvoch rokoch sme zaznamenali významný pozitívny vývoj, napríklad v Taliansku, Poľsku a Českej republike. Dobre zorganizované a transparentné trhy, ktoré fungujú podľa rovnakého súboru jednoduchých a harmonizovaných pravidiel v celej Európe, uľahčujú predajcom plynu cezhraničnú prepravu plynu a obchodovanie s ním.

Uzly a energetické burzy neslúžia iba na uľahčenie obchodu, ale poskytujú aj dôležité informácie o hodnote obchodovanej komodity. Bez ohľadu na to, či ide o plyn alebo elektrinu, cena v uzle alebo na energetickej burze poukazuje na miesta s vysokým dopytom a nízkou ponukou a naopak. V krátkodobom horizonte tieto cenové signály zabezpečujú tok elektriny a plynu hospodársky citlivým spôsobom. V dôsledku toho sa dnes cezhraničné prepojovacie vedenia využívajú oveľa účinnejšie ako predtým a toky v ekonomicky

¹⁴ To platí aj pre pravidlá štátnej pomoci, životné prostredia a záväzkov EÚ postupne zrušiť dotácie na fosilné palivá.

¹⁵ Oznámenie Komisie s názvom Ceny energie a náklady na energiu v Európe z 29. januára 2014: http://ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_communication_energy_prices.pdf.

¹⁶ Štúdia „Benefits of an Integrated European Energy Market,, (*Prínosy integrovaného trhu s energiou*), Booz & Company Amsterdam, strana 21, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf.

„nesprávnom“ smere sa už takmer nevyskytujú¹⁷. Z dlhodobého hľadiska sú tieto cenové signály rozhodujúce pre poukázanie na zmyslupnosť ďalších investícií do rozšírenia infraštruktúry alebo zvýšenia výrobnnej kapacity¹⁸.

Inými slovami, cenové signály pomáhajú optimalizovať využívanie existujúcej infraštruktúry a zabezpečujú, aby sme investovali do ekonomicky zmysluplných projektov pre budúcnosť, čo nám dnes umožní udržať pod kontrolou veľkoobchodné ceny a zároveň zachovať cenovo prístupný energetický systém počas celého procesu pokračovania modernizácie a dekarbonizácie nášho energetického sektora.

Napriek tomu, že vývoj cien na veľkoobchodných trhoch je povzbudivý, spotrebitelia tieto prínosy priamo nepocitujú. Významný a rastúci¹⁹ podiel účtov domácností za energiu v EÚ tvoria dane a príplatky. Vo väčšine častí Európy sú maloobchodné trhy naďalej organizované smerom k jednosmernému toku energie z centralizovanej oblasti veľkej produkcie k veľkému počtu jednotlivých spotrebiteľov. So zvyšovaním dostupnosti nových technológií, ako sú napríklad inteligentné merače, automatizácia v domácnostiach a malovýroba elektrickej energie pre všetkých spotrebiteľov, vzniká príležitosť a potreba umožniť spotrebiteľom, aby prevzali kontrolu nad svojimi účtami za energiu, a súčasne uľahčiť zapojenie energie z obnoviteľných zdrojov do rozvodnej siete a zvýšiť ich účinnosť²⁰.

3. INTEGRÁCIA TRHU SI VYŽADUJE VIAC ROZVODNÝCH SIETÍ A TRANSPARENTNÉ, JEDNODUCHÉ A SPOĽAHLIVÉ PRAVIDLÁ

Hoci sa dosiahol značný pokrok, ešte stále je pred nami veľa práce. Na to, aby sa s plynom a elektrinou mohlo obchodovať a aby sa mohli hladko prepravovať cez hranice, sú na jednej strane potrebné fyzické káble alebo potrubia („hardvér“), a jasný, jednotne uplatňovaný regulačný rámec na strane druhej (ďalej len „softvér“). Prenosové siete, ako aj regulačné rámce sa však vyvíjali na vnútroštátnej úrovni s pochopiteľným zameraním na optimalizáciu vnútroštátneho systému. Teraz je potrebné zlúčiť ich do regionálnych a celoúnijných systémov.

¹⁷ Pozri obrázok [26] v pracovnom dokumente útvarov Komisie „Trendy a vývoj na európskych trhoch s energiou“, ktorý je pripojený k tomuto oznámeniu, SWD(2014) 310.

¹⁸ Ak existujú obavy z nedostatku investičných signálov v konkrétnom regióne v rámci širšej cenovej oblasti (vo všeobecnosti zodpovedá členskému štátu), je to buď dôsledkom nedostatočne pevnej siete alebo znakom podstatných hospodárskych rozdielov medzi dvoma časťami cenovej oblasti. Keď je zaručená pevnosť a stabilita siete, geografické umiestnenie výroby samo osebe nemá vplyv na bezpečnosť dodávok. To je skutočne jednou z výhod vnútorného trhu s elektrinou. TSO by mali byť schopní obstarávať systémové podporné služby na určité obdobie a regulačne schváleným spôsobom a súčasne by sa posilňovala sieť; regionálny mechanizmus kapacity v rámci jednej cenovej oblasti by však narušil fungovanie trhu.

¹⁹ Údaje z rokov 2008 až 2012 poukazujú na zvýšenie daní a odvodov.

²⁰ Podľa plánov členských štátov na zavádzanie inteligentných meracích systémov na základe povinnosti vyplývajúcej z prílohy I. 2 k smernici 2009/72/ES bude mať 72 % všetkých spotrebiteľov elektrickej energie do roku 2020 inštalovaný inteligentný elektromer. Solárne panely na strechách v súčasnosti predstavujú v Nemecku približne 11,5 % a v Taliansku 5 % celkovej inštalovanej výrobnnej kapacity. Zdroje: KEMA (2014) „Integrácia energie z obnoviteľných zdrojov v Európa“, EPIA, pvgrid.eu, Komisia.

3.1 Hardvér: investovanie do sietí budúcnosti

Softvér nemôže fungovať bez hardvéru a energetické trhy môžu fungovať, len keď sú dobre prepojené. Za posledné roky sme zaznamenali pokrok pri realizácii investícií, najmä do prenosovej infraštruktúry, a to najmä v krajinách so stabilným regulačným rámcom²¹. Energetický systém, v ktorom sa členské štáty usilujú o sebestačnosť vo výrobe elektrickej energie a ťažbe zemného plynu alebo v ich dovoze, už nie je vhodný ani efektívny.

3.1.1 Značný pokrok

Vďaka dôslednému uplatňovaniu ustanovení tretieho energetického balíka vrátane pravidiel oddelenia a pravidiel povinného zavedenia desaťročných plánov rozvoja siete teraz vládne investičná klíma, ktorá zabezpečí, aby sa budovali tie vedenia, ktoré sú najviac potrebné. Vďaka tretiemu balíku sa znížila motivácia a schopnosť prevádzkovateľov uplatňovať diskriminačné praktiky alebo zdržať vybudovanie dôležitej infraštruktúry. V súčasnosti 96 z približne 100 prevádzkovateľov prenosových sústav v Európe preukázateľne dodržiava pravidlá jedného z modelov oddelenia podľa tretieho energetického balíka²². Komisia bude naďalej monitorovať situáciu a takisto bude dozeráť na dodržiavanie pravidiel EÚ v oblasti hospodárskej súťaže.

Je potrebných viac investícií do strategickej energetickej infraštruktúry a Európa môže pomôcť podporiť významné investície, a to finančne aj administratívne. Preto Komisia v máji 2014 navrhla zvýšenie súčasného cieľa 10 % prepojenosti na 15 % do roku 2030²³. V súčasnosti je priemerná úroveň vzájomného prepojenia na úrovni okolo 8 %. Okrem toho Komisia v októbri 2013 prijala prvý zoznam Únie s 248 projektami spoločného záujmu (ďalej len „projekty spoločného záujmu“), ktoré je nutné urgentne realizovať, aby sa ďalej posilnil integrovaný trh. Tri štvrtiny týchto projektov by sa mali dokončiť do roku 2020.

Označenie za projekt spoločného záujmu znamená, že projekt môže využívať efektívnejšie postupy udeľovania povolení. Okrem toho môže získať finančnú podporu z Európskej únie v rámci Nástroja na prepájanie Európy. Na energetickú infraštruktúru bolo vyhradených 5,85 miliárd EUR^{24,25}.

Už Európsky energetický plán pre oživenie (EEPO) z roku 2010 a jeho vykonávanie ukázali, ako politický konsenzus a cielené financovanie Únie môžu rozhodujúcim spôsobom prispieť k urýchleniu budovania kritických projektov v oblasti infraštruktúry, a tým stimulovať nielen

²¹ Pracovný dokument útvarov Komisie o vykonávaní TEN-E, EEPO a projektov spoločného záujmu, ktorý je pripojený k tomuto oznámeniu, SWD(2014) 314 a pracovný dokument útvarov Komisie o investičných projektoch v oblasti energetickej infraštruktúry, pripojený k tomuto oznámeniu, SWD(2014) 313.

²² Najobľúbenejším modelom oddelenia je model úplného oddelenia vlastníctva. Model ITO používa približne jedna tretina prevádzkovateľov plynárenských prepravných sietí. V odvetví elektrickej energie model ITO uplatňuje len 6 TSO. Účinnosť modelu ITO sa posudzuje v pracovnom dokumente útvarov Komisie pripojenom k tomuto oznámeniu, SWD (2014) 312.

²³ Pozri poznámku pod čiarou č. 12.

²⁴ Pracovný dokument útvarov Komisie o vykonávaní TEN-E, EEPO a projektov spoločného záujmu, ktorý je pripojený k tomuto oznámeniu, SWD (2014) 314.

²⁵ Európsky fond regionálneho rozvoja môže tiež podporovať investície, najmä v menej rozvinutých regiónoch.

energetické trhy, ale aj hospodárstvo ako také. Tento program priniesol niekoľko projektov spätného toku plynu v strednej a východnej Európe, napríklad medzi Nemeckom a Poľskom, čím sa európska plynárenská sústava posilnila voči potenciálnym otrasom na strane ponuky.

Okrem toho sa už dobudovalo mnoho chýbajúcich prepojení, ako napríklad elektrické káble medzi Estónskom a Fínskom alebo medzi Spojeným kráľovstvom a Írskom. Ďalšie kľúčové projekty sú v súčasnosti vo výstavbe, ako napríklad terminály LNG v Poľsku a Litve, elektrické prepojovacie vedenie medzi Švédskom a Litvou alebo plynovodné prepojenie na maďarsko-slovenskej hranici.

3.1.2 Potreba urýchleneho vybudovania ďalšej infraštruktúry

Aby naše plynárenské a elektrické siete boli pripravené na budúce výzvy, je potrebné posilniť existujúce prepravné potrubia a vedenia v rámci trhov a medzi nimi. Pokiaľ ide o zemný plyn, investície by sa mali v prvom rade zameriavať na ukončenie izolácie pobaltských štátov a diverzifikáciu dodávok v mnohých členských štátoch v stredovýchodnej a juhovýchodnej Európe.

Nemecko a prepojovacie vedenia v pobaltských štátoch predstavujú kritické oblasti, v ktorých je kapacita prenosu elektriny v rámci trhovej oblasti nedostatočná. Prioritou je naďalej prepojenie elektrických sietí na Pyrenejskom polostrove, v pobaltskom regióne a v Írsku a Spojenom kráľovstve s kontinentálnou Európou. Ďalšou dôležitou výzvou je vybudovanie integrovanej siete v Severnom mori, ako aj elektrických diaľnic, ktoré umožnia nákladovo optimálne zapojenie významných výrobných kapacít na základe obnoviteľných zdrojov energie EÚ na pobreží a na mori do energetickej sústavy. Na zabezpečenie pripravenosti elektrických rozvodných sietí na výzvy zajtrajška je potrebné, aby boli inteligentné. Najmä na úrovni rozvodných sietí musia byť investície do inteligentných meračov a miestnych výrobných kapacít sprevádzané investíciami, ktoré umožňujú prevádzkovateľom distribučných sústav riadenie siete inteligentnejším a efektívnejším spôsobom. Inteligentné siete ponúkajú priemyselnému odvetviu jedinečnú príležitosť na vývoj technických riešení a inovatívnych výrobkov, ktoré zautomatizujú siete alebo domácnosti, a to je oblasť, v ktorej sa spoločnostiam z EÚ vždy darilo.

Vzhľadom na to, že najväčší podiel investícií do sietí nebude pochádzať z verejných prostriedkov, investičné prostredie sa musí ďalej zlepšovať. Preto prístup k financovaniu ostáva naďalej problémom pre rozvoj infraštruktúry v EÚ. Investície do energetickej infraštruktúry predstavujú kapitálovo náročné projekty, ktoré si vyžadujú stabilné a predvídateľné regulačné podmienky. Zatiaľ čo investori sa naďalej vyhýbajú riziku, nedostatočne stabilný regulačný rámec môže otriast' dôverou investorov. Krok správnym smerom predstavuje prebiehajúca práca na spoločných pravidlách platných pre celú EÚ, ktoré sa týkajú stanovenia sadzieb v odvetví plynárenstva, ako aj prax, ktorú zaviedli národné regulačné orgány a Komisia pri stanovovaní regulačných režimov prispôbovaných dôležitým novým jednotlivým projektom (napr. TAP alebo ElecLink). Na týchto príkladoch treba ďalej stavať.

Je potrebné, aby členské štáty implementovali nariadenie o TEN-E s cieľom určiť a dokončiť najvýznamnejšie projekty spoločného záujmu. Aktuálne zdržania pri implementácii, pokiaľ

ide napríklad o určenie jednotných kontaktných miest pre udeľovanie povolení, sú neprijateľné. Popri budovaní novej infraštruktúry je potrebné zabezpečiť, aby sa existujúca infraštruktúra využívala efektívne a v prospech bezpečnosti dodávok. V tejto súvislosti si Komisia uvedomuje, že miera využívania terminálov LNG v posledných rokoch a mesiacoch klesla, čo vyvíja tlak na priemyselné odvetvie. Podľa všetkého aj komerčné využitie zásobníkov plynu má klesajúci trend napriek rekordne vysokému objemu uskladneného plynu v auguste 2014. Neistoty na trhu určite vystavujú prevádzkovateľov LNG a zásobníkov zvýšenému obchodnému riziku. Je potrebné posúdenie možného vplyvu tohto vývoja na bezpečnosť dodávok v dlhodobom horizonte.

3.2 Softvér: potreba transparentných, jednoduchých a stabilných pravidiel

Vzhľadom na zväčšovanie veľkoobchodných trhov s plynom a elektrinou nad rámec národných trhov a rozširovanie pôsobnosti energetických spoločností za hranice ich domácich trhov by právna regulácia a regulačný dohľad, ktoré sú naďalej zamerané na národné trhy, nemali brzdiť integráciu trhu. Mozaika vnútroštátnych regulačných režimov a časté zmeny regulačného rámca v niektorých členských štátoch vytvorili zbytočné administratívne a transakčné náklady, v dôsledku čoho sa im nedarí poskytnúť pevný základ pre potrebné investície.

V treťom energetickom balíku sa počíta s vytvorením harmonizovaného právneho rámca na európskej úrovni. Vďaka spoločnému úsiliu jednotlivých národných orgánov na európskej úrovni, regulačných orgánov v odvetví energetiky (pod záštitou Agentúry pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky – ACER) a prevádzkovateľov sietí [združených v Európskej sieti prevádzkovateľov prenosových a prepravných sústav pre elektrinu a zemný plyn (ďalej len „ENTSO“)] tento rámec začal nadobúdať solídnu formu.

Tieto záväzné európske pravidlá, ktoré sa označujú ako sieťové predpisy, sa vypracúvajú, prijímajú a čoraz intenzívnejšie uplatňujú pri každodennom praktickom fungovaní veľkoobchodných trhov s plynom a elektrinou. Ich účinky nie sú možno tak bezprostredne hmatateľné ako účinok nových prepojovacích vedení, predstavujú však skutočný pokrok, ktorý je základom podpory cezhraničného obchodu s plynom a elektrinou. Miera pokroku je však rozdielna v odvetví elektriny a plynu, ako aj medzi regiónmi, a objavili sa nové výzvy.

3.2.1 Významný pokrok, ktorý sa doteraz dosiahol, a pretrvávajúce výzvy

Aby trh mohol začať fungovať, prvým predpokladom je zabezpečiť, aby všetci účastníci trhu mohli využívať existujúcu plynárenskú a elektrizačnú infraštruktúru nediskriminačným spôsobom a za primeranú cenu. Prioritu teda dostali otázky pridelovania kapacít a riadenia preťaženia sietí, a najmä prepojovacích vedení. Pilotné projekty a rýchle vykonávanie na regionálnej úrovni ukázali, ako na to.

Ukážkovým príkladom takejto regionálnej spolupráce bola spolupráca prevádzkovateľov sietí a energetických búrz zo štrnástich členských štátov²⁶, ktorej výsledkom bolo zriadenie tzv.

²⁶ Belgicko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Rakúsko, Spojené kráľovstvo, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Poľsko a Švédsko. Nórsko tiež pristúpilo ako štát, ktorý nie je členom EÚ.

„denného trhového prepojenia“ vo februári 2014, teda mechanizmu, ktorý riadi cezhraničné toky elektrickej energie optimálnym spôsobom a vyrovnáva cenové rozdiely smerom od pobaltských krajín k Pyrenejskému polostrovu²⁷. Od mája 2014 je aj juhozápadný európsky trh, t. j. Španielsko a Portugalsko, prepojený so severozápadnou Európou. Maďarsko, Slovensko a Česká republika v prvom kroku takisto prepojili svoje trhy s cieľom spojiť takýto trh s väčším trhom na západe. Usporiadanie trhu, ktoré by lepšie zohľadňovalo skutočné fyzické prekážky, by ďalej zlepšilo investičné signály a prevádzkovú efektívnosť. Pokiaľ ide o odvetvie plynu, príkladom dosiahnutia podobného účinku je zriadenie platformy PRISMA v roku 2013, prostredníctvom ktorej sa s kapacitou prepojujúcich plynovodov v sieťach 28 prevádzkovateľov prepravných sústav zodpovedných za prepravu 70 % plynu v Európe obchoduje transparentným a jednotným spôsobom²⁸.

Tieto pravidlá sa teraz formálne zaviedli v prvých právne záväzných sieťových predpisoch pre odvetvie plynu. V odvetví elektrickej energie sme na dobrej ceste k prijatiu prvého súboru predpisov ku koncu tohto roku. Ďalším krokom bude zamerať sa na uľahčenie krátkodobého obchodovania a rozvoj trhov s podpornými službami, aby sa umožnila účasť nových subjektov vrátane výrobcov energie z obnoviteľných zdrojov. Keďže vzhľadom na integráciu variabilnej veternej a slnečnej energie sa naše energetické systémy musia stať pružnejšie, je dôležité vybudovať krátkodobé trhy, ktoré umožnia kupujúcim a predávajúcim nepretržite a v reálnom čase počas dňa prispôbovať nákup plynu a elektriny, nakupovať na poslednú chvíľu alebo predávať nepredvídané prebytky. Pri tom treba zohľadniť zmenu vzájomného vzťahu medzi TSO and DSO, keďže siete sa stávajú inteligentnejšími. Cezhraničné trhy s regulačnou energiou majú takisto kľúčový význam, aby štáty mohli efektívne zdieľať regulačné zdroje, a tak zvyšovať bezpečnosť dodávok a znížiť náklady na reguláciu v systéme. Pokiaľ ide o odvetvie plynu, bol prijatý záväzný sieťový predpis, ktorým sa na úrovni EÚ zosúladujú povinnosti a práva rôznych aktérov a umožňuje obchod na tzv. trhoch s regulačnou energiou. V odvetví elektriny sa pripravuje prvý súbor minimálnych pravidiel na zosúladenie rôznych vnútroštátnych bilančných režimov.

Prevádzkové predpisy pre plynárenské a elektrické siete sa skvalitňujú a vytvárajú sa štandardizované protokoly pre vzájomnú komunikáciu medzi TSO za bežných okolností, ako aj pre prípad zaťaženia systému a núdzových situácií. Cieľom je zjednodušiť postupy a zvýšiť ich odolnosť. Keď systém bude fungovať, znamená to väčšiu bezpečnosť pre spotrebiteľov a väčšiu istotu pre investorov. Významný, no často podceňovaný problém pri zabezpečovaní dlhodobého a bezpečného a zabezpečeného využívania plynu občanmi EÚ a priemyslom, sa týka skutočnosti, že vlastnosti plynu sa menia v dôsledku nových dodávateľov a meniacich sa modelov toku. Členské štáty by mali aj naďalej pozorne posudzovať a oznamovať zmeny kvality plynu.

²⁷ Tlačová správa Komisie s názvom „Pokrok pri dosahovaní vnútorného energetického trhu 2014: Pilotný projekt v oblasti obchodovania s elektrickou energiou v celej EÚ sa začína dnes“, 4. februára 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-14-0204_en.htm

²⁸ Ďalším príkladom rýchlej implementácie sieťového predpisu o pridelovaní kapacity je poľská platforma GSA a maďarsko-rumunská RBP.

Napokon, transparentnosť sa podstatne zlepšila, a to v mnohých smeroch. Vďaka uplatňovaniu pravidiel stanovených v nariadení REMIT z roku 2011²⁹ sa sprísnil regulačný dohľad na zabezpečenie integrity trhu a zabránenie zneužívaniu trhu. Začiatkom roka 2015³⁰ zriadi ENTSO-E centrálnu informačnú platformu pre transparentnosť na účely uverejňovania údajov na trhoch s elektrinou. Účastníci trhu a investori potrebujú tieto údaje, aby ich mohli použiť ako základ pre svoje krátkodobé obchodné a dlhodobé investičné rozhodnutia. Je nanajvýš dôležité, aby regulačné orgány a ACER pozorne sledovali obchodné činnosti, pretože spotrebiteľia a tvorcovia politiky musia dôverovať tomu, že ceny nie sú manipulované v prospech niektorých subjektov a v neprospech spotrebiteľov. Dobrým príkladom je vyšetrovanie, ktoré oznámil energetický regulačný orgán OFGEM v Spojenom kráľovstve³¹. Je dôležité, aby ACER a národné regulačné orgány mali k dispozícii potrebné zdroje na efektívne vykonávanie týchto významných nových úloh, a to v úzkej spolupráci s orgánmi dohľadu nad finančným trhom a orgánmi pre hospodársku súťaž.

3.2.2 Potreba prijať ďalšie sieťové predpisy a lepšie ich vykonávať

Treba pokračovať a doplniť práce na zabezpečení rámca pre efektívne využívanie a rozvoj kapacít plynovodných potrubí a elektrických rozvodných sietí.

Sieťové tarify sú citlivou otázkou v odvetví plynu aj elektriny. Zloženie taríf by malo byť transparentné a tarify by mali vychádzať z jasných spoločných európskych pravidiel, aby užívatelia siete mali istotu, že budú platiť primeranú cenu bez ohľadu na to, v ktorej krajine pôsobia. Tarify majú aj významný distribučný účinok: medzi výrobcami/dodávateľmi a spotrebiteľmi bez ohľadu na hranice. Vnútrotný trh s energiou nebude úplný, ak to zostane čisto vnútroštátnou záležitosťou, kde cezhraničný vplyv nie je v plnej miere zohľadnený. Príslušné sieťové predpisy sú v súčasnosti v ranej fáze ich prípravy, ale v nasledujúcich dvoch rokoch budú musieť byť dokončené a prijaté.

Po dosiahnutí dohody medzi zúčastnenými stranami a tvorcami politík o najsúrnejšie potrebných pravidlách trhu sa treba zamerať na vykonávanie a dôsledné uplatňovanie v praxi. V prvom rade si to vyžaduje plnú spoluprácu všetkých zúčastnených subjektov. ENTSO by mali zohrávať aktívnu úlohu monitorovania vykonávania sieťových predpisov. Ide o úlohu, ktorá im bola zverená v rámci tretieho energetického balíka, ale ktorej sa dosiaľ vyhýbali. Aj agentúre ACER sa odporúča, aby kládla dôraz na implementáciu, ako s tým začala v správe o riadení preťaženia v odvetví plynu uverejnenej v marci 2014 a vo svojich výročných správach o monitorovaní trhu.

3.2.3 Inteligentné siete musia byť prospešné pre energetický systém, a aj pre domácnosti a malé a stredné podniky

Na maximálne využitie potenciálu nových technológií je potrebné prelomiť bariéru medzi veľkoobchodnými a maloobchodnými trhmi. Aby spotrebiteľia akejkoľvek veľkosti vrátili

²⁹ Nariadenie (EÚ) č. 1227/2011 o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou, Ú. v. EÚ L 326, s. 1.

³⁰ Ako sa vymedzuje v nariadení Komisie (EÚ) č. 543/2013.

³¹ Tlačová správa OFGEM z 27. marca 2014.

domácností a MSP mohli profitovať z prispôsobenia spotreby a výroby podľa cenových signálov na veľkoobchodnom trhu, musia mať možnosť poskytnúť svoju flexibilitu trhu, a to priamo alebo nepriamo, ale vždy so slobodou voľby³². Vo Švédsku je to už realita³³. Spotrebitelia si čoraz častejšie vyberajú zmluvy o dodávke elektriny s dynamickými cenami³³.

Do funkcie prevádzky distribučných systémov sa začnú začleňovať niektoré komplexné otázky, ktorým v minulosti čelili iba prevádzkovatelia prenosových sústav. To znamená, že DSO budú musieť investovať inteligentne, a to nielen do vedení, a riešiť obmedzenia miestnych sietí prostredníctvom trhov, na ktorých sa transparentne obchoduje s flexibilitou za rovnakých podmienok pre všetkých, ktorí ju ponúkajú. To tiež znamená, že DSO musia dostať primerané stimuly prostredníctvom nariadenia o tarifikácii³⁴.

V inteligentných sieťach sa dramaticky zvýši objem údajov. Spotrebitelia sú už zo zákona oprávnení rozhodnúť, kto má prístup k ich údajom o spotrebe³⁵, ale národný regulačný orgán alebo členský štát musí vymedziť jasné postupy riadenia údajov s cieľom zaručiť súkromie, bezpečnosť a nediskriminačný prístup. Inteligentné merače budú poskytovať podrobné a overené údaje o spotrebe na účely fakturácie konečného spotrebiteľa. V prípade údajov o spotrebe domu v reálnom čase, inteligentných spotrebičov alebo elektrických vozidiel nie je potrebné overenie zo strany DSO. Na vytvorenie konkurenčného trhu s inovačnými energetickými službami by tieto údaje mali byť priamo prístupné spotrebiteľovi alebo akémukoľvek subjektu na základe súhlasu spotrebiteľa.³⁶

Rôzne pilotné projekty poskytujú zmiešaný obraz o záujme spotrebiteľov o inovačných službách a je ťažké predpovedať zníženie cien solárnych panelov alebo batérií, je však jasné, že začlenenie obnoviteľných zdrojov energie a zameranie na energetickú účinnosť zmení spôsob, akým sa elektrina bude vyrábať, prenášať a spotrebúvať. Regulačný rámec musí zohľadniť túto zmenu a zabezpečiť, aby sa spotrebiteľom umožnilo prevzatie kontroly nad ich účtami za energiu spôsobom, ktorý zvyšuje energetickú účinnosť celého systému.

4. VYKONÁVANIE A HLBŠIA INTEGRÁCIA NA ZÁKLADE REGIONÁLNEJ INTEGRÁCIE

V nadväznosti na dohodu hláv štátov alebo predsedov vlád o význame dobudovania vnútorného trhu s energiou do roku 2014 Komisia uverejnila akčný plán dobudovania vnútorného trhu s energiou, ktorý obsahuje 22 konkrétnych opatrení, ktoré sa majú vykonať,

³² V článku 15 ods. 8 smernice o energetickej efektívnosti sa vyžaduje, aby poskytovatelia služieb pre reakciu na strane dopytu mali prístup na organizované trhy za rovnakých podmienok ako dodávatelia.

³³ Podľa švédskeho národného regulačného orgánu sa v období medzi rokmi 2004 a 2014 zvýšil počet variabilných zmlúv zo 4 % na 38 %. Zdroj: EI, 17. apríla 2014.

³⁴ V zmysle vymedzenia v článku 37 ods. 8 smernice 2009/72/ES.

³⁵ Ako sa vymedzuje v prílohe I bode 1 písm. h) smernice 2009/72/ES.

³⁶ V článku 4 ods. 12 smernice 2014/94/EÚ o zavádzaní infraštruktúry pre alternatívne palivá sa vyžaduje, aby spotrebitelia mohli uzatvárať zmluvy o dodávke elektriny pre elektrické autá samostatne. To umožní novým obchodným modelom predávať autá s „predplatenou elektrinou“. Keď je to možné v prípade vozidla, je to možné aj pre akékoľvek zariadenie v domácnosti.

súvisiacich s presadzovaním existujúcich právnych predpisov, fungovaním maloobchodného trhu a zmenou energetických sústav³⁷.

4.1 Pokrok pri zabezpečovaní presadzovania predpisov a správne koncipovaná verejná intervencia

Pokiaľ ide o presadzovanie predpisov, prípady porušenia z dôvodu čiastočnej transpozície smerníc tretieho energetického balíka, ktoré Komisia viedla od roku 2011, priniesli ovocie v podobe tlaku na členské štáty, aby zaviedli vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa v plnom rozsahu transponujú smernice³⁸. Komisia teraz obracia svoju pozornosť na kontrolu nesúladu s predpismi s cieľom overiť, či opatrenia notifikované členskými štátmi správne transponujú ustanovenia tretieho balíka.

Pokrok sa dosiahol aj pri riešení hrozby nekoordinovaných a kontraproduktívnych vnútroštátnych opatrení poškodzujúcich vnútorný trh. V uvedenom oznámení o verejnej intervencii a v usmerneniach o štátnej pomoci v oblasti energetiky a životného prostredia Komisia poskytla členským štátom usmernenia s cieľom zabezpečiť, aby ich intervencie boli nevyhnutné a primerané, a poukázala na ich kľúčovú úlohu v tom, aby prispeli k úspechu vnútorného trhu, a nie aby ho úmyselne alebo neúmyselne poškodzovali. Ak sú intervencie odôvodnené, napríklad podporou obnoviteľných zdrojov energie, mali by byť navrhnuté na uľahčenie integrácie trhu.

Tie členské štáty, ktoré už majú zavedené kapacitné mechanizmy (napr. Grécko a Írsko), ich teraz začínajú meniť tak, aby ich uviedli do súladu s usmerneniami, ktoré poskytla Komisia. Spolupráca medzi Komisiou, vládami členských štátov, regulačnými orgánmi a prevádzkovateľmi prenosových sústav bude naďalej zohrávať dôležitú úlohu v tejto zložitej záležitosti, najmä pri posudzovaní toho, ako možno najlepšie vyťažiť z integrovaného prístupu. V súčasnosti niekoľko členských štátov vrátane Francúzska a Talianska plánuje zavedenie kapacitných mechanizmov, zatiaľ čo iné, ako napríklad Nemecko, aktívne zvažujú vybudovanie záložných mechanizmov. Keďže dobre navrhnuté opatrenia môžu poskytnúť primerané a účinné riešenie skutočných nedostatkov, pokiaľ ide o primeranosť výroby, zle navrhnuté systémy budú zbytočne zaťažovať účty spotrebiteľov a môžu ohroziť investície do energetickej účinnosti a nových prepojovacích vedení a ovplyvniť tak našu politiku dekarbonizácie.

Vo svojich usmerneniach Komisia zdôraznila význam dôkladnej a objektívnej analýzy, v rámci ktorej sa preskúmajú všetky možné príčiny a všetky možné nápravné opatrenia, pokiaľ ide o otázky bezpečnosti dodávok. Regionálna spolupráca zohráva v tomto ohľade kľúčovú úlohu, aby sa nezabudlo na možné cezhraničné riešenia, ktoré môžu byť účinnejšie a menej nákladné. Komisia poznamenáva, že susedné členské štáty, napríklad Francúzsko a

³⁷ Toto bolo súčasťou oznámenia IEM z novembra 2012. Deväť z týchto opatrení bolo osobitne zameraných na fungovanie maloobchodných trhov v jednotlivých členských štátoch.

³⁸ Od 22. septembra 2014 stále prebiehajú už len 2 konania o porušení proti členským štátom z dôvodu čiastočnej transpozície, pričom jeden z nich nedávno prijal právne predpisy, ktoré posudzuje Komisia.

Španielsko, Spojené kráľovstvo a Írsko, Belgicko a Holandsko alebo pobaltské štáty majú často doplnkové energetické mixy s nadmernou kapacitou v jednej krajine a potenciálne nedostatky v iných. Lepšia integrácia týchto trhov a hľadanie spoločných riešení by mohlo byť lacnejšie a v prospech všetkých. Prijatie politického záväzku v dotknutých krajinách je však predpokladom toho, aby takéto spoločné riešenia fungovali.

Komisia ako minimálnu požiadavku pre kapacitné mechanizmy stanovuje, aby boli otvorené pre zahraničné kapacity, ktoré môžu účinne prispievať k plneniu požadovaných noriem bezpečnosti dodávok v príslušnom členskom štáte. Druhou požiadavkou je, že kapacitné mechanizmy musia podporovať a odmeňovať riešenia na strane dopytu v rovnakom rozsahu ako na strane výroby. Musí sa podporovať flexibilita výroby a dopytu, aby kapacitné mechanizmy dopĺňali v tejto súvislosti stimuly vyplývajúce z variabilných cien elektriny na dennom a vnútrodennom trhu a na trhu s regulačnou energiou.

Komisia realizuje podrobné štúdie o vývoji hodnotenia adekvátnosti európskej výroby elektriny a systému. Tieto štúdie pomôžu určiť normy adekvátnosti, ktoré sú primerané na efektívne fungujúcom vnútornom trhu s energiou. Na týchto štúdiách sa budú podieľať ENTSO-E, ACER a orgány členských štátov, a to aj prostredníctvom skupiny pre koordináciu v oblasti elektrickej energie. Výsledok týchto štúdií poskytne objektívny základ pre budúcu prácu Komisie.

Podobne už existujú náznaky, že iba lepšia spolupráca a výmena údajov nemusia byť dostatočné na riešenie regionálnych preťažení alebo na reakciu na širšie systémové poruchy v reálnom čase. Reakciou boli dobrovoľné regionálne iniciatívy TSO, ktoré budú cenným zdrojom informácií o efektívnosti regionálnych riadiacich centier s presne určenými rozhodovacími právomocami, pokiaľ ide o špecifické prevádzkové záležitosti.

4.2 Potreba regionálneho prístupu

ACER a ENTSO zohrávajú kľúčovú úlohu pri pokroku na ceste k vytvoreniu funkčného vnútorného trhu s energiou. Komisia nedávno predložila hodnotenie prvých rokov fungovania ACER a dospela k záveru, že agentúra sa stala dôveryhodnou a rešpektovanou inštitúciou s významným postavením v rámci právnych predpisov EÚ a so zameraním na správne priority³⁹. Spolupráca zo strany ACER a medzi ACER a ENTSO sa však bude musieť prehĺbiť s pokračovaním integrácie trhov, pretože regulačné otázky majú často cezhraničný charakter. Inštitucionálny rámec musí byť schopný efektívne riešiť praktické regulačné otázky, ktoré sa objavujú.

Na to, aby ACER a ENTSO účinne fungovali, je nevyhnutná aktívna účasť ich členov. Veľká väčšina národných regulačných orgánov sa zúčastňuje na pracovných skupinách ACER a vedie ich. Komisia sa obáva znižovania stavov zamestnancov a rozpočtu regulačných orgánov v niekoľkých členských štátoch, najmä vzhľadom na to, že rozsah ich úloh sa počas minulých rokov rozšíril. Plnenie odporúčaní pre rozpočtovú politiku v rámci Paktu stability a rastu nesmie byť ohrozené, no zdá sa, že v niektorých krajinách sú regulačné orgány štrukturálne

³⁹ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/acer/doc/20140122_acer_com_evaluation.pdf

poddimenzované⁴⁰. Je rovnako znepokojujúce, že v niekoľkých krajinách ešte stále nie je v plnej miere zavedená nezávislosť regulačných orgánov a požadované rozdelenie právomocí.

Regionálny prístup je a bude aj v budúcnosti rozhodujúci pre integráciu európskeho trhu s energiou. Umožňuje dosiahnutie okamžitých výsledkov a môže podnecovať cezhraničnú výmenu, zvýšiť bezpečnosť dodávok a uľahčiť integráciu obnoviteľných zdrojov energie. Spolupráca v rámci menšej skupiny môže často postupovať rýchlejšie ako v rámci celej EÚ a môže byť vhodnejšia na riešenie konkrétnych problémov daného regiónu⁴¹.

Regionálne iniciatívy poskytujú pevný základ pre vytvorenie vnútorného trhu s energiou prostredníctvom konkrétnych výsledkov, ktoré sú priamo viditeľné. Môžu mať podobu rozšírenia cezhraničnej infraštruktúry sietí, ako je napríklad iniciatíva pre elektrickú sieť na mori krajín Severného mora, ktorej cieľom je vybudovanie vzájomne prepojenej vysokonapäťovej prenosovej siete v Severnom mori, ktorá vytvorí lepšie spojenie medzi trhmi a uľahčí bezpečnú integráciu veterných parkov. Ďalším príkladom je plán prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP), ktorého cieľom je ukončiť izoláciu pobaltského regiónu a začleniť ho v plnej miere do trhov s energiou v EÚ, čím by sa zvýšila bezpečnosť dodávok plynu. Spolupráca v strednej a juhovýchodnej Európe je rovnako dôležitá pre vytvorenie širších možností dodávok plynu v regióne a zníženie závislosti od jediného zdroja dodávok. Spolupráca medzi Gréckom, Talianskom a Albánskom, ktorú podporuje Komisia, bola napríklad efektívnym prostriedkom pri zavádzaní vhodného regulačného rámca pre TAP, čím sa na trh EÚ dostanú dodatočné zdroje plynu z regiónu Kaspického mora.

Regionálne iniciatívy takisto preukazujú svoju hodnotu pri (včasnom) vykonávaní sieťových predpisov. Dôkazom sú príklady uvedené v odseku 3.2.1 o iniciatíve prepojenia trhu s elektrinou a platformou PRISMA na aukcie prepravných kapacít v oblasti plynu. Integrácia trhu sa teda rozvíja zo severu na juh a zo západu na východ na základe konkrétnych projektov, ktoré sa začali na regionálnej úrovni.

Integrácia regionálnych trhov by mala v budúcnosti pokračovať ako rozhodujúci krok smerom ku konečnej konsolidácii jednotného trhu s energiou v rámci celej EÚ⁴². Značná pozornosť by sa preto mala venovať zlepšeniu koordinácie rôznych regionálnych procesov, aby sa zabezpečila ich konečná konvergencia a integrácia.

4.3 Zvýšenie nášho úsilia

Ako vyplýva z kapitoly 3 tohto oznámenia, pokrok v dokončení regulačného rámca tvoriaceho základ trhu je značný, je však potrebné zvýšiť úsilie najmä na dokončenie

⁴⁰ Pozri správy o jednotlivých krajinách, ktoré sú pripojené k tomuto oznámeniu.

⁴¹ Regionálna integrácia je zatiaľ úspešná. Severské krajiny ukázali spôsob, akým možno spolupracovať v sektore elektrickej energie, a to rýchlou integráciou ich trhov do Nordpool. Podobne päťstranné energetické fórum na západe Európy iniciovalo prelomové integračné projekty v odvetví elektriny a plynu.

⁴² EÚ podporuje regionálnu integráciu v oblasti energetiky aj v súvislosti so svojimi makroregionálnymi stratégiami, ako aj v rámci Európskej územnej spolupráce (ďalej len „EÚS“).

sieťových predpisov pre odvetvie elektriny a pri dohľade nad ich včasným a správnym vykonávaním v rámci celej EÚ.

Väčšina opatrení akčného plánu z roku 2012 je zavedená alebo je na dobrej ceste, čím EÚ urobila veľký krok k dobudovaniu vnútorného trhu s energiou, ako sa predpokladalo v čase prijatia tretieho energetického balíka. V žiadnom prípade však nesmieme zaspať na vavrínoch. Aj keď budú zavedené všetky pravidlá, monitorovanie a zabezpečenie ich presadzovania a dodržiavania rovnakých podmienok pre všetky subjekty bude neustálym úsilím orgánov na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ. Jednotné a správne uplatňovanie pravidiel pre distribučnú sieť, najmä tretieho energetického balíka a smernice o energetickej efektívnosti, pri zohľadnení technologického vývoja, je potrebné na zabezpečenie, aby rastúca inteligencia prinášala výhody spotrebiteľom a energetickému systému ako celku.

Nad rámec akčného plánu z roku 2012 sa Komisia domnieva, že ďalšie výhody možno získať prostredníctvom prehĺbenia integrácie vnútorného trhu s energiou. Návrh Komisie o novom rámci politiky v oblasti klímy a energetiky do roku 2030, ako aj európska stratégia energetickej bezpečnosti jasne ukazujú, že ďalšia integrácia trhov s energiou bude predpokladom pre dosiahnutie našich strednodobých až dlhodobých cieľov.